

तन्त्रित (von तन्त्रा) stets in Verb. mit dem अ priv., *unermüdetlich, unverdrossen*: बिभर्ति या प्राणभृता ऽतन्त्रिता Pār. GRHJ. 2, 17. अतन्त्रितस्तु प्रायेण दुर्बला बलिनं रिपुम् । तपेत् MBh. 2, 646. प इदं धारयिष्यति धर्मशास्त्रमतन्त्रिता: JĀÉN. 3, 330. BHĀG. P. 2, 9, 28. प्रययौ प्रतिष्ठानमतन्त्रितः (sic) KATHĀS. 7, 58. — Vgl. अतन्त्रित und तन्त्रित.

तन्त्रिता f. = तन्त्रा: दैन्यं प्रमेकः स्वप्रतन्त्रिता MBh. 12, 10512; vgl. तन्त्रिता. तन्त्रिता ist das nom. abstr. zu तन्त्रिन् adj., welches auf तन्त्रा zurückzuführen ist, aber nicht mit Sicherheit belegt werden kann. MBh. 12, 7740 lesen wir zwar तन्त्री निद्रासमन्वितः, hier kann aber तन्त्री als subst. mit निद्रा verbunden gedacht werden; अतन्त्रिभ्याम् R. 2, 53, 3. अतन्त्रिभिम् 87, 24 und अतन्त्रिणा M. 3, 279. KATHĀS. 23, 74 können auch auf अ - तन्त्रि zurückgeführt werden.

तन्त्रिपाल (त° + पाल) m. N. pr. eines Sohnes des Kanavaka HARIV. 1942. — Vgl. तन्त्रिपाल.

तन्त्री f. N. einer Pflanze, *Hemionitis cordifolia Roxb.*, RATNAM. 10. ÇKDR. und WILS. तन्त्रि nach ders. Autor.; im ÇKDR. wird als v. l. तन्त्रि (vgl. auch तन्वी u. तनु) erwähnt.

तन्मय (von तद्) adj. *dessen u. s. w. Wesen habend, darin aufgehend* MUND. UP. 2, 2, 4 (MĀRK. P. 42, 8). ÇVETĀÇV. UP. 3, 6, 6, 17. PĀR. GRHJ. 2, 17. MBh. 3, 1443. HARIV. 9660. SUÇR. 1, 312, 1. ÇĀK. 148. BHĀG. P. 7, 4, 40.

तन्मयता (von तन्मय) f. *das Aufgehen darin, das Einssein damit* BHĀG. P. 4, 2, 2, 7, 1, 26. RĀĠA-TAR. 3, 498. तन्मयत्व n. dass. MBh. 5, 1622. SUÇR. 1, 311, 18. MĀLAV. 29. यो यं चित्तयति याति स तन्मयत्वम् VARĀH. BRH. S. 74, 5.

तन्मात्र (तद् + मात्र oder मात्रा) 1) adj. a) *nur so viel, so wenig; n. eine solche Kleinigkeit* DĪJABH. 151, ult. सूच्यग्रेणापि यद्भूमेरपि धीयेत भारत । तन्मात्रं चेन्मद्यं न ददाति पुरा ॥ MBh. 9, 1806. PAÑĀT. I, 284, 96, 6. तन्मात्रादेव कृपितः KATHĀS. 5, 15. RĀĠA-TAR. 6, 1. — b) *aus den Atomen, dem Urstoff bestehend u. s. w.*: भूतसर्गस्तृतीयस्तु तन्मात्रो द्रव्यशक्तिमान् BHĀG. P. 3, 10, 15. — 2) n. *Atom, Urstoff; ein in sich noch ununterschiedenes feines Element, aus welchem ein in sich schon unterschiedenes gröberes Element hervorgeht*: तन्मात्राण्यविशेषास्तेभ्यो भूतानि पञ्च पञ्चभ्यः । एते स्मृता विशेषाः शाक्ता घोराश्च मूढाश्च ॥ SĀMĀJAK. 38. अकृकारात्पञ्च तन्मात्राणि, तन्मात्रेभ्यः स्थूलभूतानि KĀP. 1, 62, 63. 2, 17. JĀÉN. 3, 179. शब्दतन्मात्रं स्पर्शं रूपं रसं गन्धं चेति पञ्च तन्मात्राणि TĀTTVAS. 10. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 42. MBh. 1, 3613. 13, 793. BHĀG. P. 3, 26, 12. नभसः शब्दतन्मात्रात् (adj.) 35. रूपतन्मात्रं ज्योतिः 5, 33. विश्वं वै ब्रह्मतन्मात्रम् 10, 12. Davon nom. abstr. तन्मात्रता f. VP. 17. MĀRK. P. 45, 46. तन्मात्रत्व n. BHĀG. P. 3, 26, 33, 36.

तन्मात्रिक (von तन्मात्र) adj. *aus Atomen —, Urstoffen bestehend*: तन्मात्रिकं सूक्ष्मशरीरम् GAUDAP. zu SĀMĀJAK. 39.

तन्मयी f. = तन्मयु, mit gleichlautendem instr.: न वेपसा न तन्मयेत्तं वृत्रो वि बीभयत् RV. 1, 80, 12.

तन्मयु (von 2. तनु) UP. 4, 2. m. *das Dröhnen, Tosen; insbes. Donner*: जयतामिव तन्मयुर्भूतोमिति धृष्ट्या RV. 1, 23, 11. यन्निजयन्धु कृन्वैरिन्द्र तन्मयुम् 52, 6. उता तं तन्मयुर्पथा स्वानो अर्त्तं त्मना दिवः 5, 25, 8. 4, 38, 8. दिवो न तं तन्मयुरेति शुभ्रः 7, 3, 6. 1, 32, 13. 116, 12. 9, 100, 3. AV. 5, 13, 3. Nach UP. 4, 2, Sch.: *Wind (ein musik. Instrument ÇKDR. und WILS.)*

und Nacht.

तन्मु (wie eben) adj. *tosend, rauschend*, von Winden: रजंसि चित्रा वि चरन्ति तन्मुवः RV. 5, 63, 5, 2.

तन्व m. N. pr. eines Mannes: तन्वस्य पार्थस्य साम Ind. St. 3, 217. — Vgl. तान्व.

तन्वङ्ग (तनु + अङ्ग) 1) adj. *feingliederig, zart gebaut; f. ई ein zart gebautes Frauenzimmer* Hip. 2, 37. ÇUK. 40, 4. — 2) m. N. pr. eines Mannes RĀĠA-TAR. 7, 261. 635. 641. तन्वङ्गराज 260.

तन्वि s. u. तन्वी.

तन्विन् (von तनु) m. N. pr. eines Sohnes des Manu TĀMASA HARIV. 429.

1. तपु तपति DHĀTUR. 23, 16; तर्तप; अताप्सोत् VOP. 8, 65. (अभि) ताप्सत् Pār. GRHJ. 3, 6; तप्स्यति (ep. auch तपिष्यति); तप्ता (KĀR. 4 aus Siddh. K. zu P. 7, 2, 10); selten med.; तप्यते dat. partic. VS. 39, 12.

1) *Wärme von sich geben, warm sein, scheinen* (von der Sonne): न्यक्तपति सूर्यः RV. 10, 60, 11. 2, 24, 9. शं नस्तपतु सूर्यः 8, 18, 9. ÇĀT. Br. 1, 6, 4, 18.

2, 2, 4, 6. 7, 4, 1, 18. 13, 4, 2, 2. ARĠ. 4, 47. R. 1, 14, 17. अग्निः ÇĀT. Br. 4, 4, 5, 8. 14, 3, 1, 12. तपाम्यहं वर्षं निगृह्णामि BHAG. 9, 19. एष ह्येषा समस्तानां मध्ये तेजोबलपराक्रमैः । मध्ये तपान्त्रिभाति ज्योतिषामिव भास्करः ॥ MBh. 2, 1333. तपतो वरः (आदित्यः) HARIV. 531. R. 1, 16, 11. भगवोस्तपतो पतिस्तपनः BHĀG. P. 5, 21, 3. तमस्तपति धर्मेशो कथमाविर्भविष्यति ÇĀK.

111. तीक्ष्णं तपत्यदितिः VARĀH. BRH. S. 19, 2. वर्षते तपते को ऽन्यो ज्वलते तेजसा च कः MBh. 13, 811. तमेवैकस्तपसे ज्ञातवेदो नान्यस्तप्ता विद्यते गोषु 1, 8414. — 2) *erwärmen, erhitzen, glühend machen; bescheiden* (von der Sonne): न तपति धर्मम् RV. 3, 53, 14. 5, 30, 15. 7, 109, 3.

वपान्वत् नग्निना तपतः 5, 43, 7. परप्रमस्मे तपत KHĀND. UP. 6, 16, 1. नेहो स्तेनं यथा रिपुं तपति सूर्यो अर्चिषा RV. 5, 79, 9. तपसा तं तपस्व तं तं शोचिस्तपतु 10, 16, 4. न अस्तताप AV. 7, 18, 2. VS. 1, 18. (रविः) तप्सा च जगदंशुभिः DAÇ. 1, 14. स्वतेजसा विश्वमिदं तपत्तम् BHAG. 11, 19. विराजमतपत्स्वेन तेजसा BHĀG. P. 3, 6, 10. न सूर्यस्तपते लोकम् R. 2, 41, 15. Mit dem Charakter des pass. und den Personalendungen des act. *sich erwärmen, heiss werden*: वक्रा तप्यति तप्यः VET. 12, 19. तर्त erwärmt, erhitzt, glühend gemacht, glühend, geschmolzen, heiss: घृत RV. 4, 1, 6. चरु AV. 9, 5, 6. तैल M. 8, 272. BHĀG. P. 5, 26, 13. सूर्यतपपिठकाम्बु VARĀH. BRH. S. 24, 30. भास्करतपतोप Cit. beim Sch. zu ÇĀK. 20, 9. तप्ततीरघताम्बुनाम् JĀÉN. 3, 318. VIKR. 41. तप्तम् heisses Wasser ÇĀT. Br. 14, 1, 1, 29. सुतप्तमपि पानीयम् HIT. I, 83. यावक M. 11, 125. (चूर्णाः) अर्कमयूखतप्तः VARĀH. BRH. S. 76, 12. °पोषुभिः RT. 1, 13. शयने तप्त आयसे M. 8, 372, 11, 103. BĀLAB. 7. BHĀG. P. 1, 8, 10. तप्ताङ्गरु glühend, heiss HIT. I, 112. ऋषीस RV. 10, 39, 9. तप्त इव वै ग्रीष्मस्तप्तमिवाधुर्निष्क्रामति heiss — hitzig ÇĀT. Br. 14, 2, 7, 32. तप्तकेम् geglühtes so v. a. gereinigtes Gold MBh. 3, 1722. R. 1, 45, 42. 3, 49, 35. 52, 30. 53, 36. 55, 5. VARĀH. BRH. S. 106, 3. तप्तताप (= गलित geschmolzen Sch.) 6, 13. BHĀG. P. 6, 9, 13. केममये कोशे सुतप्ते पावकप्रभे so v. a. सुतप्तकेममये कोशे MBh. 4, 1339. तप्तभरणा = तप्तकेमभरणा R. 3, 58, 19. Auch तपित in ders. Bed.: तपितकनकविन्दुपिङ्गलान्तः HARIV. 13033. Vgl. u. अ. उद्, निस्, प्र, सम् und तपनीय. — 3) *durch Gluth vergehen, verbrennen* (intrans.): तपत्यन्नन्नं वेगेन वक्रा MBh. 1, 2037. — 4) *durch Gluth verzehren, verbrennen* (trans.): तपो षष्टे अर्त्तरो अमित्रान् RV. 3, 18, 2. 6, 5, 4. तपो वृषन्विद्यतः शोचिषा तान् 22, 8. तपो-